

Η τοποθέτηση έργων τέχνης στα σχολεία της Γαλλίας¹

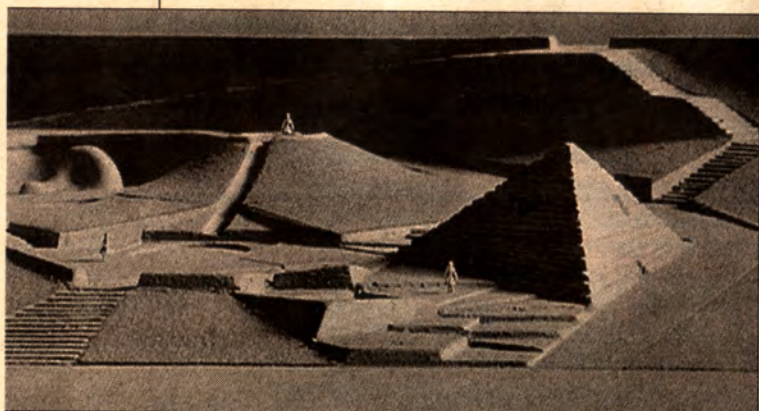
Από το 1936 χρονολογείται ένα εκτενές νομοσχέδιο στη Γαλλία για την τοποθέτηση έργων τέχνης στα σχολεία, που εφαρμόστηκε με συστηματικότητα από το 1951. Ο υπουργός Παιδείας Pierre-Olivier Lapie στις 18 Μαΐου 1951 υπέγραψε μια εγκύκλιο, η οποία καθιστούσε υποχρεωτική τη μέριμνα για την καλλιτεχνική πλαισίωση των σχολικών και πανεπιστημιακών κτιρίων και η οποία αποτέλεσε τη βάση για τη νομοθετική ρύθμιση του 1%. Η πίστωση αυτών των έργων υπολογιζόταν ως το 1% του συνολικού κόστους της κατασκευής του κτιρίου, είτε επρόκειτο για κρατική επιχορήγηση είτε για επιχορήγηση τοπικών φορέων.

Ελένη Πολυχρονάτου *

Το μέτρο αυτό είχε τρεις σαφείς στόχους: Α) Επιχειρούσε να φέρει το άτομο σε επαφή με την τέχνη από πολύ μικρή ηλικία. Καλλιεργήθηκε η αντίληψη ότι η καλλιτεχνική δημιουργία έπρεπε να είναι σε άμεση και καθημερινή επαφή με τα παιδιά (παιδαγωγικός).

Β) Επιδίωκε να βοηθήσει τους καλλιτέχνες να ζήσουν από το καλλιτεχνικό τους έργο (κοινωνικοοικονομικός).

Γ) Προσπαθούσε να συνδέσει τις τέχνες με την αρχιτεκτονική (αισθητικός).

Isamu Noguchi, πρόπλασμα για παιχνιδότοπο, 1963

Στην πορεία που ακολουθήθηκε για την πραγματοποίηση έργων τέχνης μέσω του 1% η αρχική νομοθεσία συμπληρώθηκε και ολοκληρώθηκε με σχετικά διατάγματα και πολυάριθμες εγκυκλίους και αποφάσεις. Αν και η βασική αρχή παρέμεινε η ίδια, δόθηκε έμφαση στην ευθύνη του αρχιτέκτονα, ο οποίος έπρεπε να εξασφαλίζει τη συνεργασία του με τον καλλιτέχνη. Με προτροπή του André Malraux, υπουργού Πολιτισμού, το 1% θεμελιώθηκε πραγματοποιώντας μια πολιτική στον πολιτισμό, η οποία πρωτίστως θα αφορούσε το ευρύ κοινό.

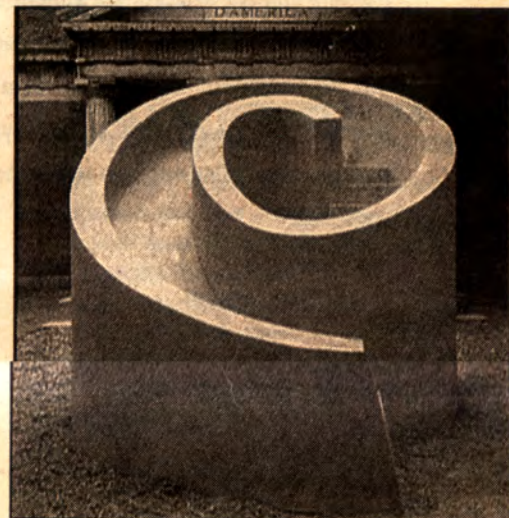
Ένας καλλιτεχνικός Σύμβουλος σε κάθε

περιφέρεια αναλάμβανε όλες τις ευθύνες, τις οποίες μεταβίβαζε σε εθνικό επίπεδο στη Service de la Creation Artistique (Υπηρεσία Καλλιτεχνικής Δημιουργίας). Οι αποφάσεις αφορούσαν σχέδια για καλλιτεχνικά έργα στα οποία το κόστος δεν έπρεπε να υπερβαίνει ένα ορισμένο χρηματοδοτικό όριο, που είχε καθοριστεί από τον Καλλιτεχνικό Σύμβουλο.

Στις πόλεις της Γαλλίας μια υπουργική απόφαση του 1972 επέτρεπε να τοποθετηθούν έργα τέχνης, που ήδη είχαν πραγματοποιηθεί με το δικαίωμα του 1% σε δημόσιους χώρους εκτός των σχολικών εγκαταστάσεων και ας ανήκαν στη χρηματοδότηση των σχολείων. Κατά αυτόν τον τρόπο έργα τέχνης βρέθηκαν έξω από τον εκπαιδευτικό χώρο του σχολείου, τοποθετήθηκαν σε διάφορα σημεία των δρόμων και γενικότερα θεμελιώσαν δημόσιους χώρους στους οποίους ήταν παρούσα η τέχνη. Ένας πρώτος ισολογισμός των καλλιτεχνικών εγκαταστάσεων που πραγματοποιήθηκαν με το ποσοστό του 1% παρουσιάστηκε το 1970, την εποχή της έκθεσης των έργων που έγινε στο Halles de Baltard, η οποία είχε μεγάλη απήχηση τόσο στη Γαλλία όσο και στο εξωτερικό. Οργανωμένη από το Υπουργείο Πολιτισμού με τη συνδρομή του Υπουργείου Παιδείας αυτή η έκθεση υπογράμμιζε την πλούσια, δημόσια καλλιτεχνική δραστηριότητα των τελευταίων είκοσι χρόνων, τονίζοντας ιδιαίτερα την προαγωγή της τέχνης στην αρχιτεκτονική των καινούργιων σχολικών χώρων.

Σύμφωνα με τη διαδικασία που ορίζεται από το διάταγμα της 15ης Μαΐου 1975, ο αρχιτέκτονας προσδιορίζει τον προγραμματισμό της εγκατάστασης του έργου τέχνης που θα κατασκευαστεί και υποδεικνύει τους καλλιτέχνες στους οποίους επιθυμούσε να αναθέσει την πραγματοποίηση. Στην συνέχεια το σχέδιο εξετάζεται, είτε από το Περιφερειακό Καλλιτεχνικό Συμβούλιο είτε από την Εθνική Επιτροπή του 1%. Η επιτροπή εξέτασης των σχεδίων ανήκει στη Service de la Creation

Το 1% συντελεστής ανάπτυξης της δημόσιας αστικής τέχνης

Isamu Noguchi, Τσουϊήθρα, 1986, Βενετία

Artistique (Υπηρεσία Καλλιτεχνικής Δημιουργίας) του Υπουργείου Πολιτισμού, το οποίο αναλαμβάνει το ρόλο του τεχνικού Συμβούλου για την εφαρμογή του 1% και για τη διαχείριση των πιστώσεων που έχει αναλάβει το Υπουργείο Παιδείας. Η επιτροπή αποτελείται από αρχιτέκτονες, καλλιτέχνες, κριτικούς και αντιπροσώπους της διοίκησης.

Το 1%, μέτρο αξιόλογο και κατάλληλο για να υποστηρίξει την καλλιτεχνική δημιουργία, επιτρέπει στους καλλιτέχνες που εργάζονται σε διάφορους καλλιτεχνικούς χώρους (γλυπτική, ζωγραφική, κεραμική, μωσαϊκό, βιτρώ, τέχνη της γης) να αναζητούν την ολοκλήρωση του έργου σε σχέση με το συγκεκριμένο περιβάλλον. Το 1% αντιπροσωπεύει μια πολύ σημαντική πίστωση του κράτους για τη σύγχρονη τέχνη. Μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο ο ρυθμός ανέγερσης των σχολικών και πανεπιστημιακών κατασκευών υπήρξε εξαιρετικά σημαντικός. Συγκεκριμένες υπηρεσίες διαφόρων υπουργείων (Γεωργίας, Αμύνης, κ.λπ.) εφάρμοσαν μια ανάλογη διαδικασία με εκείνη του Υπουργείου Παιδείας. Κάποιες δημοτικές αρχές, εξάλλου, ενθάρρυναν καλλιτεχνικές παρεμβάσεις, είτε με κρατικές επιχορηγήσεις είτε με την εφαρμογή του 1%. Η προοδευτική επέκταση του 1% στα δημόσια κτίρια έδωσε τη δυνατότητα της εφαρμογής και σε άλλες σημαντικές περιπτώσεις, όπως είναι οι Villes Nouvelles (Νέες Πόλεις).

1. Προδημοσίευση αποσπάσματος από την υπό έγκριση διδακτορική διατριβή με τίτλο: «Έργα Τέχνης Μεγάλης Κλίμακας στον Αστικό και Φυσικό Χώρο», στην ΑΣΚΤ

* Εικαστικός